

Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving

Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving

Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving (OFL)

2515 XP Den Haag
Postbus 20901
2500 EX Den Haag
www.overlegorgaanfysiekeleefomgeving.nl

Contactpersoon
klachtofl@ofl.nl

Datum
12 september 2025

Verslag gesprek Klacht met dhr Marcel Crok

De aanleiding voor dit gesprek is de klacht die door de heer Crok is ingediend op 4 juni 2025. De klacht is gericht op de gang van zaken rondom de factcheck die is uitgevoerd door de projectorganisatie van het Burgerberaad Klimaat. Deze organisatie valt onder het Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving.

Bij de start van de vergadering stellen partijen zichzelf voor. Marcel Crok, indiener van de klacht is wetenschapsjournalist en oprichter van de Stichting Clintel. Christophe van der Maat is voorzitter OFL, op dit moment voorzitter voor het overleg over spoorgoederenvervoer. Ineke den Heijer is manager van het OFL en aanwezig ter ondersteuning in de procedure van de klacht en de verslaglegging.

Introductie. Het gesprek start met de Introductie van de voorzitter. Hierin benoemd de voorzitter de manier van klachtbehandeling en de rollen die iedereen hierin heeft. De voorzitter geeft aan dat de klacht ontvankelijk is verklaard. De behandeling wordt uitgevoerd door een voorzitter van het OFL die niet betrokken is bij het NBK. Er wordt hoor- en wederhoor toegepast. De indiener wordt in gelegenheid de klacht toe te lichten. Daarna wordt ook met de voorzitter van het Burgerberaad gesproken. De klacht wordt voorgelegd en hierop wordt reactie gevraagd. Van het gesprek wordt een verslag gemaakt. Dat wordt toegestuurd. Daarop kan gereageerd worden en eventuele onjuistheden kunnen dan nog aangepast worden. Na deze gesprekken zal de voorzitter van het OFL de bevindingen op papier zetten. Deze eindnotitie/brief wordt per mail toegestuurd. Mocht u het niet eens zijn met de uitkomsten van de behandeling van de klacht dan is het mogelijk met uw klacht naar de Ombudsman te gaan.

Doel van dit gesprek is de klacht beter te begrijpen (feitelijk en in de beleving van de indiener van de klacht) en ook te leren van de klacht voor de toekomst. Leren vindt de voorzitter een belangrijk onderdeel van de klachtafhandeling. Daarbij wil hij ook van gedachte wisselen over mogelijke oplossingsrichtingen. Daarnaast is het belangrijk dat iedereen in het gesprek het gesprek kan eindigen met het gevoel dat alles gezegd is wat gezegd had moeten worden.

Er is een uitgebreide klacht ingediend door dhr. Crok en dus al heel veel informatie en toelichting. De voorzitter richt zich op de procedure en processtappen en gaf aan dat hij zijn vingers niet gaat branden aan de wetenschap. De inhoudelijke bezwaren van Crok tegen de factcheck zullen dus niet onderzocht worden. Dit gesprek is er om meer tot de kern door te dringen van een deel van de klacht, namelijk de procedurele bezwaren die

Datum

2 september 2025

Crok heeft tegen de ad hoc opgetuigde factcheck. Gevraagd wordt of dhr. Crok de essentie van de klacht kan toelichten.

Essentie van de klacht. Dhr. Crok geeft aan dat hij goed snapt dat hij in de klimaatdiscussie een minderheidsstandpunt vertegenwoordigd. Het is een zeer complexe discussie, maar hij is er nu al 20 jaar mee bezig en hij geeft aan dat hij goed in de materie zit. De Kern is volgens hem dat de overheid niet goed weet om te gaan met alternatieve visies zoals die van hem. Dat heeft uiteindelijk geresulteerd in wat Crok een onterechte en misleidende factcheck noemt. Crok vertelt dat hij is uitgenodigd om bij 8 maart bij de bijeenkomst van het burgerberaad te komen. Hij was ook gebeld daarover door meerdere deelnemers aan het burgerberaad. Hij heeft daarop ja gezegd omdat hij vindt dat zijn mening daar een plek moet hebben en omdat hij de burgers die hem graag wilden ondervragen tegemoet wilde komen. Dhr. Crok voelt zich geroepen om het hele verhaal te vertellen (hij vindt dat het KNMI vaak de helft van het verhaal vertelt), en ook de "zwakke punten" van de andere verhalen (zoals verhaal van KNMI) voor het voetlicht te brengen.

Het contact met de projectleider kennis van het burgerberaad is door hem als prettig ervaren en ook de dag zelf van het burgerberaad was volgens hem heel goed verlopen, er was veel respect over en weer. . Het werd hem duidelijk dat er voldoende kritische burgers in het burgerberaad zitten. Dus na die dag ging hij met een positief gevoel weg. Het ging pas mis toen hij onverwachts en onaangekondigd een voor zijn gevoel partijdige factcheck om zijn oren kreeg. Hij voelt zich daarin overvallen en ook niet netjes behandeld en hij is het inhoudelijk totaal oneens met de factcheck en vindt dat zijn verweer daartegen op geen enkele manier zichtbaar is gemaakt in de factcheck, dus dat er geen wederhoor heeft plaatsgevonden. Ander punt dat hij aangaf is dat factchecken heel moeilijk is om goed te doen. Dus als je het doet dan moet je dat ook heel zorgvuldig doen. Het ontbreekt hier wat hem betreft ook helemaal aan hoor- en wederhoor. Er zijn wel veel e-mails heen en weer gegaan, maar dat is volgens hem geen formele hoor- en wederhoor. Want in de factcheck is nu niet zichtbaar wat zijn kritiek op de factcheck is. Het is nu een eenzijdig verhaal van de kant van het Burgerberaad. Crok geeft aan dat als er geen factcheck had plaatsgevonden, hij uiteraard nooit een klacht had ingediend. Daar is het volgens hem misgegaan.

Hij denkt dat de factcheck is opgetuigd om hem te beschadigen. Het staat online zonder wederhoor en dit kan dus gaan rondzingen. Hij geeft aan dat het in potentie ook schadelijk is voor zijn carrière omdat mensen mogelijk afzien van een opdracht aan hem na het lezen van de factcheck.

Reflectie en leren. De voorzitter legt dhr. Crok voor om te reflecteren op de vraag of er in alle gevallen geen factcheck had mogen plaatsvinden, of Crok principieel tegen een factcheck is? Crok denkt dat er op deze manier sowieso geen factcheck plaats had moeten plaatsvinden.

Datum

2 september 2025

De reden is dat de burgers uit het Burgerberaad juist op deze dag wetenschappers en experts met verschillende meningen konden bevragen. Maar in het theoretische geval dat alle burgers over een factcheck van tevoren besloten hadden en het hem ook van te voren hadden laten weten was het anders geweest. Nu hebben volgens Crok niet de burgers besloten tot een factcheck, maar de organisatie zelf. Maar als de burgers erom gevraagd hadden dan was hij niet principieel tegen geweest. De pijn zit nu vooral in de manier waarop het is gegaan.

Dan vraagt de voorzitter te reflecteren op de factcheck en hoe dat gegaan is en daarin ook zijn eigen rol mee te nemen. Dit vraagt de voorzitter omdat hij ook belangrijk vindt om vooruit te kijken en van te leren.

Crok geeft aan dat het woord factcheck bij de eerste contacten en uitnodiging nooit is gevallen. Meteen na afloop van de sessies werden alle experts kort geïnterviewd. Ook toen werd absoluut niet gezegd dat die korte interviews gefactcheckt zouden gaan worden. Crok had graag gehad dat de twee sessies van 45 minuten waren opgenomen zodat de andere burgers er later ook naar zouden kunnen kijken. Dat was allemaal niet mogelijk. Er zijn dus geen opnames gemaakt, zelfs geen verslag. Om dan vervolgens na afloop ieder woordje in een kort spontaan interview te gaan factchecken vindt Crok absurd en had volgens Crok nooit mogen gebeuren.

Hij geeft ook aan dat de wetenschappers in het wetenschappelijke team zelf nooit gefactcheckt zijn. Dit vindt hij niet eerlijk, omdat zij volgens hem maandenlang kennis mochten overdragen zonder dat ze ooit gefactcheckt zouden worden. Hij schets het als volgt: een kritische expert komt eenmalig langs, zonder mededeling dat een factcheck boven zijn hoofd hangt, en als de factcheck eenmaal plaatsvindt wordt er niets gedaan met zijn kritiek daarop.

Crok was verder goed van vertrouwen, omdat het contact voorafgaand aan 8 maart ook goed verliep. Hij geeft hierop als reflectie dat hij een volgende keer wel meer zou moeten doorvragen naar hoe ze omgaan met alle kennis en alle tegengestelde geluiden en of er eventueel vervolgstappen zijn

Het ging volgens hem mis toen de projectleider kennis van de organisatie van het Burgerberaad op de lijn kwam en die zei dat ze alle 50 experts gingen factchecken. Dat leek hem in eerste instantie een eerlijk verhaal. Het leek voor hem ook alsof iedereen gelijk zou worden behandeld. Maar uiteindelijk werd het hem duidelijk dat het niet een eerlijke behandeling was, maar dat die hele factcheck maar 1 doel had. Dat was om hem te beschadigen. Op de website van het Burgerberaad staat dat er uit de korte interviews 40 uitspraken geselecteerd waren. Van die 40 uitspraken zijn er uiteindelijk maar 7 uitspraken daadwerkelijk gefactcheckt en daarvan zijn er 2 van hem. Dat is procentueel heel hoog aandeel. Alleen een uitspraak van Crok was volgens de organisatie wetenschappelijk incorrect. Crok vindt dat alle 40 uitspraken openbaar moeten worden. Crok stelt dat er in feite twee factchecks hebben plaatsgevonden. Eerst op die 40 en daarna op die 7 uitspraken. In zijn klacht noemt Crok uitspraken van zijn gesprekspartner Maarten van Aalst, de directeur van het KNMI. Voor Crok is het evident

Datum

2 september 2025

dat die uitspraken gefactcheckt hadden moeten worden, maar dat is niet gebeurd. Waarom niet? Voor hem is ook niet duidelijk wat wordt bedoeld met de wetenschappelijke consensus, want wat die consensus is, is door de organisatie niet gedefinieerd. Hij vraagt zich af door wie de selectie van uitspraken is gedaan en waarop die gebaseerd is.

Dat wil dhr. Crok ook aan de voorzitter als vraag aan het burgerberaad meegeven. Wie heeft de factcheck op zich genomen? In het kader van transparantie zou toch alles openbaar moeten worden gemaakt. Kortom, belangrijk punt van dhr. Crok is dat er vooraf geen procedure was voor de factcheck en toen die "ad hoc" gebeurde dan verwacht je wel dat er nadien een proces bij hoort dat transparant is en voor iedereen bekend is.

De voorzitter vraagt dhr. Crok naar de belangrijkste lessen die opgetekend kunnen worden. De selectie van de burgers is naar zijn idee goed gegaan. Maar als je kijkt naar de organisatie en het kennisteam, dan vindt hij dat die te eenzijdig zijn ingericht. Hij ziet dat de organisatie en het kennisteam te veel zijn gaan sturen. Daarom zou er meer balans moeten worden gebracht in het kennisteam. Er zitten te weinig sceptische mensen in het kennisteam. Juist de sceptische mensen houden ook de "mainstream" scherp. Je moet ze bij elkaar zetten vindt hij. Een burgerberaad zou eigenlijk de kans moeten hebben om te vragen naar een meer gebalanceerd kennisteam.

Tot slot worden mogelijke oplossingsrichtingen besproken. In de klacht wordt een richting voor oplossingen aangegeven. Het liefst zou dhr. Crok zijn factcheck zien verwijderd en excuses worden geboden. Een andere optie is om het nog een keer over te doen met wel duidelijke procedure voor de factcheck, instructies voor de video en hoor – en wederhoor. Hij vraagt zich wel af of partijen daar nog zin in hebben.

Er wordt nog doorgevraagd tot slot naar hoe het verlopen is rondom het maken van de korte video waarop de gefactcheck is gebaseerd. Crok vertelt dat de video voor zijn gevoel min of meer uit de losse pols is gemaakt. Het was natuurlijk niet duidelijk dat hierop een factcheck zou worden gedaan. Het ging tussen de lunch door of meteen na afloop van het intensieve gesprek tussen hem en de burgers van het beraad en M. van Aalst van het KNMI. Er is mogelijk wel verteld dat alleen dit korte interviewtje online zou worden gezet, maar er was geen sprake van dat deze 50 korte interviews met de experts gefactcheckt zouden worden. Dat is pas na 8 maart ad hoc beslist door de organisatie, aldus Crok. Hij herhaalt kort wat hij heeft verteld aan de burgers in die video. En daarop is de hele factcheck gebaseerd. Crok geeft aan dat als hij – in het hypothetische geval - had geweten dat ze die zouden factchecken dan had hij zich anders voorbereid hierop en dan had hij ook doorgevraagd over de methode van factchecken en dan had ik willen weten welke invloed ikzelf zou kunnen hebben qua inbreng. Mogelijk had hij dan niet meegedaan.

Crok herhaalt tot slot nog de vragen die hij heeft aan het nationaal burgerberaad over de procedure van de factcheck en hoe de andere wetenschappers erbij zijn gehaald.

Datum

2 september 2025

De voorzitter bedankt Crok voor de toelichting en herhaalt de procedure. Daarmee wordt het gesprek afgesloten.

